

TEORIA POLITYKI

(Sylabus; wykład)

Cele i metody nauczania:

Przedmiotem wykładu będą rozważania, których punktem wyjścia jest ukazanie teorii polityki jako dziedziny nauki pozostającej w fazie stawania się (in statu nascendi), która zajmuje odrębne miejsce w stosunku do badań empirycznych, a jednocześnie szeroko czerpie z nich, by formułować tezy oraz hipotezy służące wyjaśnianiu zjawisk i procesów politycznych. Idzie ponadto o postrzeganie teorii polityki jako kształtującej się pod wpływem różnorodnych, nierzadko opozycyjnych orientacji (stanowisk) w filozofii, socjologii, politologii i metodologii nauk, na którą wpływają także podlegające zmianom paradygmaty, tj. sposoby widzenia, opisu i wyjaśniania rzeczywistości przez nauki społeczne (np. nurt systemowy czy prakseologiczny, bądź cybernetyczny). Celem wykładu jest wreszcie wydobywanie funkcji teorii polityki: wyjaśnianie prawidłowości życia politycznego; porządkowanie i integrowanie dorobku dyscyplin naukowych, dla których polityka jest ważnym obszarem refleksji; wydobywanie teoretyczno-metodologicznych związków politologii z innymi naukami społecznymi. Wykład – jako podstawowa metoda przekazu – będzie tedy zawierać refleksję teoretyczną dotyczącą różnorodnych kategorii politologicznych oraz wyjaśniania natury, istoty oraz mechanizmów zjawisk i procesów politycznych.

Tematyka:

♦ Miejsce i rola teorii naukowej w nauce o polityce. Nauka o polityce a teoria polityki. Przedmiot teorii polityki. ♦ Podstawowe pojęcia i funkcje teorii polityki. Sposoby wyjaśniania zjawisk i procesów politycznych. Metodologiczne podstawy teorii polityki. ♦ Polityka - pojęcie, zakres znaczeniowy. Różnorodność postrzegania polityki w dziejach ludzkości. Miejsce polityki w życiu społeczeństwa. Prawo, moralność, polityka. ♦ Władza polityczna w dziejach myśli społecznej i politycznej. ♦ Współczesne ujęcie władzy politycznej. ♦ Ideologia, doktryna, program - zakres, funkcje. ♦ Podmiotowość polityczna i uczestnictwo w życiu politycznym. ♦ Homo politicus. Społeczeństwo obywatelskie. Uczestnictwo i alienacja polityczna. ♦ Kategoria interesu - istota, jej znaczenie dla wyjaśniania działań i decyzji politycznych. ♦ Sprzeczności i konflikty w życiu politycznym. ♦ Teoria podejmowania decyzji politycznych. Użyteczność teorii organizacji i zarządzania. ♦ Procesy polityczne. ♦ System polityczny społeczeństwa. Kategorie: struktura, całość, kompleks, system, organizacja. ♦ Organizacje i ruchy społeczne - typologia, funkcje. ♦ Decyzje i procesy decyzyjne - pojęcie, typologia. Procesy decyzyjne w organizacjach politycznych i biurokratycznych. Pojęcie biurokracji i biurokratyzmu (M. Weber; „prawo Parkinsona”). ♦ Państwo - geneza, istota oraz funkcje. Typologia ustrojów. ♦ Partie polityczne - geneza, istota, typy, funkcje. Tradycyjne nurty ideowo-polityczne oraz ich przystawalność do współczesnych partii politycznych. ♦ System partyjny - pojęcie, typologia i klasyfikacje oraz funkcje. ♦ Demokracja i parlamentaryzm; czynniki i procesy konstytuujące i modyfikujące. ♦ Teorie rozwoju, stabilności i zmiany politycznej. ♦ Koncepcje i teorie rozwoju społecznego. Zagadnienia reform i rewolucji społecznej. ♦ Geneza i przebieg transformacji politycznej w Polsce. Koncepcja modernizacji a przypadek „polski”. Przypadek czy prawidłowość. ♦ Kultura polityczna - definicje, zakres pojęciowy. Użyteczność podejścia socjologicznego. Kultura polityczna Polaków. Kategorie, modele, opis, analiza. ♦ Globalizacja – wymiar społeczno-ekonomiczny i polityczny.

Literatura obowiązkowa:

Chmaj M., Żmigrodzki M.: Wprowadzenie do teorii polityki. Wyd. UMCS Lublin 1996.

Szostak W.: Zarys teorii polityki dla studentów nauk politycznych. Wyd. WSEiA, Kraków-Kielce 1999.

Wprowadzenie do nauki o państwie i polityce. Red. B. Szmulik, M. Żmigrodzki. Wyd. UMCS Lublin 2002.

Wiatr J. J.: Socjologia polityki. Warszawa 1999.

Literatura zalecana:

Encyklopedia politologii. T.1. Red. W. Sokół, M. Żmigrodzki. Kraków 1999.

Janowski K.B.: Źródła i przebieg zmiany politycznej w Polsce (1980-1989). Toruń 2003.

Janowski K.B.: Kultura polityczna. (W:) Wprowadzenie do nauki o państwie i polityce. Podręcznik akademicki. Red. B.Szmulik, M.Żmigrodzki. Lublin 2002

Leksykon politologii. Red. A.Antoszewski, R.Herbut. Wrocław 1997.

Lipset S.M.: Homo politicus. Społeczne podstawy polityki. Warszawa 1995.

Łastawski K.: Racja stanu Rzeczypospolitej Polskiej. Warszawa 2000.

Pietrzyk-Reeves D.: Idea społeczeństwa obywatelskiego. Współczesna debata i jej źródła. Wrocław 2004.

Przybylski H.: Politologia. Zarys problematyki. Katowice 1997.

Robins R.S., Post J.M.: Paranoja polityczna. Psychopatologia nienawiści. Warszawa 1999.

Studia z teorii polityki. T.I-II. Red. A.W. Jabłoński, L. Sobkowiak. Wyd. UW, Wrocław 1998.

Weber M.: Gospodarka i społeczeństwo. Zarys socjologii rozumiejącej. Warszawa 2002.

Władza i społeczeństwo. Wybór i opracowanie Szczupaczyński J. T. 1 i 2, Warszawa 1995 i 1998.

Współczesne partie i systemy partyjne. Zagadnienia teorii i praktyki politycznej. Lublin 2003.

Zieliński E.: Nauka o państwie i polityce. Warszawa 1999

Wymagania wykładowcy:

Przyswojenie przez studentów wiedzy przewidzianej programem przedmiotu; jej poziom stwierdzony poprzez złożenie egzaminu

Warszawa-Toruń, październik 2005 r.